

Nr 69

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående livsmedelsstadgans bestämmelser om försäljning av färsk fisk, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 286 i första kammaren av herr *Nilsson, Yngve*, och herr *Eskilsson* samt nr 334 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Bästekille *m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådan förändring av livsmedelsstadgan att dess bestämmelser blir tillämpliga på all färsk fisk och att bestämmelserna beträffande fordon blir tillämpliga även på andra fordon än motorfordon».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 334.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från veterinärstyrelsen och fiskeristyrelsen. Sistnämnda remissinstans har vid sitt svar fogat ett yttrande i frågan till fiskeristyrelsen från Sveriges fiskares riksförbund. Redogörelse för remissyttrandena lämnas i det följande.

Gällande bestämmelser

Föreskrifter angående hygienisk kontroll vid transport av livsmedel återfinnes i första hand i *livsmedelsstadgan den 21 december 1951*. Denna stadga innehåller dels allmänna bestämmelser om transport av livsmedel, dels ock särskilda bestämmelser angående s. k. kringföringshandel. I stadgans 12 § föreskrives bl. a., att vid transport av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering, sådana försiktighetsmått skall vidtagas och i övrigt så förfaras, att livsmedlen icke förorenas eller blir skadliga att förtära eller på annat sätt otjänliga till människoföda. I 17 § stadgas vidare, att följande bestämmelser skall iakttagas vid transport med fordon av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering: Fordonet skall vara lämpligt för ändamålet samt snyggt och rent hållet. Det får icke samtidigt brukas till transport av vara, som kan göra livsmedlet otjänligt till människoföda, med mindre

Bihang till riksdagens protokoll 1963. 9 saml. 2 avd. Nr 69

erforderliga åtgärder vidtagits för att förebygga sådan verkan. Slutligen skall för ömtåliga livsmedel användas rent och snyggt omhölje eller underlag.

Beträffande s. k. kringföringshandel gäller strängare bestämmelser. Sålunda får enligt 19 § livsmedelsstadgan yrkesmässig försäljning av kött, charkuterivaror, smör, ost eller margarin eller av bröd eller annat bakverk bedrivas från fordon endast om utövaren av verksamheten förfogar över lokal, som av vederbörande hälsovårdsnämnd godkänts såsom förvaringslokal för varor av det slag, försäljningen avser, samt endast med fordon, som av hälsovårdsnämnden i den kommun, inom vilken fordonet är stationerat, godkänts att användas i sådan verksamhet. Detta gäller dock icke om varan är innesluten i förpackning, som lämnar densamma nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån. Ej heller är bestämmelserna tillämpliga å lantbrukares försäljning vid enstaka tillfällen av egna produkter samt ej heller å försäljning av renkött, som bedrivs av lappbefolkningen eller eljest av renägare.

Yrkesmässig försäljning av färsk fisk, som är styckad eller flådd, får bedrivas från motorfordon endast under förutsättning att fordonet av hälsovårdsnämnden i den kommun, inom vilken fordonet är stationerat, godkänts för att användas i sådan verksamhet. Icke heller denna bestämmelse gäller, om varorna är inneslutna i förpackning, som lämnar dem nödigt skydd mot förorening, fukt och annan påverkan utifrån (20 §).

Fordon, som avses i 19 eller 20 §§ livsmedelsstadgan, skall vara försett med skåp eller lådor av sådan beskaffenhet, att de medförda varorna skyddas mot förorening, samt, där fråga är om försäljning av kött, charkuterivaror, smör, margarin eller fisk, med anordningar för att hålla varorna i erforderlig grad avkylda. Fordonet skall också vara försett med anordningar för handtvättning. Veterinärstyrelsen har att meddela närmare föreskrifter rörande fordonets beskaffenhet och utrustning (21 §). Fordon får icke godkännas för längre tid än tre år i sänder och för godkännande fordras bl. a. att sökanden genom intyg från särskilt förordnad veterinär styrker, att fordonet befinner sig i författningsenligt skick. Hälsovårdsnämnden har att utfärda bevis om att fordon godkänts och detta bevis skall finnas anbragt på lämplig, lätt tillgänglig plats på fordonet. I 24 § angives vissa försiktighetsmått i hygieniskt avseende, som skall iakttagas vid själva försäljningen, och vidare föreskrives att, under den tid fordonet är godkänt, får icke i fordonets för livsmedel avsedda utrymmen förvaras vara eller ämne, som kan meddela livsmedlen främmande lukt eller smak eller på annat sätt göra dem otjänliga till människoföda. Vidare skall skåp och lådor samt vid försäljningen använda förvaringskärl, redskap och andra tillbehör hållas rena och i gott stånd.

De i livsmedelsstadgan givna bestämmelserna angående transport av livsmedel kan kompletteras med lokala bestämmelser. Dylika lokala bestäm-

melser får dock när det gäller fordon för transport av livsmedel icke avse fordon, som användes för kringföringshandel.

Historik

De gällande reglerna i ämnet bygger på förslag av 1948 års livsmedels-sakkunniga (SOU 1949: 43). De sakkunniga föreslog, att regler om transport av livsmedel skulle upptagas i 21 § i en föreslagen normalvarustadga. Flera remissinstanser framhöll, att regler i avseendet borde införas i livsmedelsstadgan. I *proposition nr 63 år 1951* med förslag till livsmedelsstadga anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Mossberg*, i denna fråga:

I flera remissyttranden har påfordrats att i livsmedelsstadgan skulle införas särskilda bestämmelser om transport av livsmedel. I så måtto har jag ansett mig böra biträda dessa yrkanden, att det allmänna stadgandet om sådana transporter i 21 § 1 mom. i de sakkunnigas förslag till normalstadga införts i 17 § departementsförslaget. Att såsom veterinärstyrelsen förordat överföra hela 21 § i normalstadgan till den stadga, som skall gälla för hela riket, synes däremot föra för långt. Det torde vara lämpligare att införa föreskrifter härom i lokala livsmedelsordningar. Bestämmelserna ha vidare ansetts böra uttryckligen begränsas till att avse transport av livsmedel, avsedda för försäljning eller servering. Härunder bör emellertid liksom under det allmänna stadgandet i 12 § falla även av säljaren verkställd transport vid hemsändning av varan till konsumenten.

Vad angår fisk synes den avvägning mellan hygieniska och ekonomiska synpunkter, som skett i de sakkunnigas förslag, då bestämmelserna om kringföringshandel med dessa varor inskränkts till dylik handel från motorfordon, ha lett till ett i stort sett skäligt resultat. Jag anser dock att kringföringsbestämmelserna i fråga om fisk överhuvud böra gälla endast färsk fisk som är styckad eller flådd, samt att även här undantag bör göras för varor, som äro inneslutna i förpackning av nyss angivet slag.

I anledning av propositionen berördes i två motioner bestämmelserna om kringföringshandel med fisk. Motionärerna ansåg, att samma kontrollbestämmelser borde gälla för all kringföringshandel med fisk, oavsett fordonets art, dock med undantag för handel med fisk i omedelbar närhet av den plats där fisken förts i land.

Andra lagutskottet anförde i sitt *utlåtande nr 34 år 1951* i anledning av motionerna:

Vad särskilt angår kringföringshandeln med fisk ha bestämmelserna därom begränsats till att avse färsk fisk, som är styckad eller flådd. Dylik fisk är otvivelaktigt betydligt ömtåligare än vanlig fisk. Bestämmelserna ha inskränkts till att avse försäljning från motorfordon. Uppenbarligen äro, såsom i motionerna framhålles, de hygieniska vådorna icke mindre för att försäljning sker från cykel eller dragkärra. De i propositionen föreslagna bestämmelserna innebära emellertid i huvudsak, att fordonet skall godkännas av hälsovårdsnämnden samt att fordonet för att kunna godkännas skall vara utrustat på visst angivet sätt. Fordonet skall sålunda vara försett med skåp

och lådor av viss beskaffenhet samt med anordningar för att hålla varorna i erforderlig grad avkylda ävensom försett med anordningar för handtvättning. Det framstår såsom uppenbart, att dessa bestämmelser icke kunna göras tillämpliga på cyklar och dragkärror. Den lokalbetonade kringföringshandeln från dylika fordon eller hästfordon bör icke hindras av alltför restriktiva bestämmelser. Som skäl för att införa särskilda bestämmelser beträffande försäljning från motorfordon kan med fog åberopas, att fisken i regel transporteras avsevärt mycket längre sträckor med dylikt fordon än med cykel eller hästfordon. Tilläggas må att i 17 § livsmedelsstadgan intagits vissa allmänna bestämmelser angående fordons beskaffenhet vid transport av livsmedel. Dessa bestämmelser gälla alla slags fordon. Utskottet avstyrker förty motionerna, såvitt nu är i fråga.

I sitt *utlåtande nr 19 år 1962* i anledning av väckta motioner uttalade *andra lagutskottet*, att bestämmelserna angående transport av kött och köttvaror borde ändras. Utskottet förordade, att regler av innebörd att dylika varor endast fick transporteras i slutet utrymme infördes. Föreskrift att fordonet, åtminstone då fråga var om längre transporter, skulle vara försett med kylanordning syntes också utskottet böra övervägas.

Utskottets hemställan bifölls av *riksdagen*.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1963 har tillkallats *sju sakkunniga för översyn av livsmedelslagstiftningen*. Bland de frågor som bör bli föremål för utredning nämnes i direktiven livsmedelstransporterna och kringföringshandeln med livsmedel. Vidare bör utredningen enligt direktiven beakta de förslag till ändringar i livsmedelsstadgan som framlagts i ett av veterinärstyrelsen den 4 april 1962 avgivet remissyttrande. Häri föreslås sådan ändring i stadgans 20 §, att besiktningstvång skulle gälla i alla fall då försäljning av färsk fisk bedrivs från motorfordon.

Remissyttrandena

Veterinärstyrelsen tillstyrker motionärernas yrkande att bestämmelserna om kringföringshandel med fisk skall utvidgas till att gälla alla slag av fordon. Veterinärstyrelsen uppger att på många platser där en välskött försäljning av fisk från fast lokal eller motorfordon finnes, fortfarande florerar en primitiv, hygieniskt otillfredsställande handel från cykel eller dragkärra.

Motionerna avstyrkes av *fiskeristyrelsen* och *Sveriges fiskares riksförbund*. Fiskeristyrelsen anför bl. a.

Såvitt styrelsen har sig bekant har den tidigare med hästanspända kärror, dragkärror eller cykel bedrivna ambulerande fiskhandeln numera helt eller så gott som helt försvunnit, varför en ändring av livsmedelsstadgan med hänsyn till dessa transportsätt knappast synes mera påtagligt påkallad.

Enligt vad styrelsen erfarit sker allttjämt på åtskilliga håll i landet — framför allt i områden som icke täckes av fiskaffärer — en icke obetydlig kringföringshandel av fisk med bil, varvid förekommer dels sådana bilar

från vilka säljes styckad och flådd fisk (godkända av hälsovårdsnämnd — jfr § 20 livsmedelsstadgan) och dels sådana bilar, varifrån säljes enbart färsk fisk exempelvis strömming (särskilt godkännande enl. nämnda paragraf kräves ej). Nämnas må att från ett landskap vid landets ostkust föreligger uppgift om att omkring hälften av konsumtionsförsäljningen av strömming sker genom sådan ambulerande handel med bilar (jfr Betänkande angående möjligheterna att ernå ökad avsättning av strömming och produkter därav avgivet av Västernorrlandskommittén för strömmingsavsättningsfrågor, 1963, s. 16).

Styrelsen har sig bekant att man från Svenska fiskhandelsförbundets sida under hänvisning till önskemålet om hög hygienisk standard strävar efter att få den ambulatoriska fiskhandeln mer eller mindre förbjuden.

Styrelsen är själv också av uppfattningen att en hög hygienisk standard bör eftersträvas vid handel med fisk. Med hänsyn till vad ovan anförts om att en ambulatorisk handel med färsk fisk med bil ännu alltjämt på sina håll spelar en betydande roll och då ett relativt snart inträdande förbud här emot torde draga med sig betydande olägenheter samtidigt som livsmedelsstadgan redan synes ge möjlighet till ingripande mot dem som i sådant fall missbrukar sin ställning, finner styrelsen tiden ännu icke vara mogen för ett sådant förbud som i motionen åsyftas.

Som skäl för sitt avstyrkande anför Sveriges fiskares riksförbund, att förbättringarna beträffande de hygieniska förhållandena vid försäljning av fisk varit betydande och att de nuvarande bestämmelserna i livsmedelsstadgan är till fyllest.

Utskottet

De allmänna bestämmelserna rörande kringföringshandel med livsmedel finnes i 12 och 17 §§ livsmedelsstadgan. Enligt dessa lagrum skall vid transport så förfaras att livsmedlen icke förorenas eller blir skadliga att förtära eller på annat sätt otjänliga till människoföda. Fordonet skall vara lämpligt för ändamålet samt hållas snyggt och rent. Det får icke samtidigt brukas till transport av vara, som kan göra livsmedel otjänligt till människoföda med mindre erforderliga åtgärder vidtagits för att förebygga sådan verkan. Slutligen skall för ömtåliga livsmedel användas rent och snyggt omhölje eller underlag. Något hälsovårdsnämndens godkännande av det vid försäljningen använda fordonet erfordras ej. Överträdelse av föreskrifterna straffas med dagsböter.

I 20 § livsmedelsstadgan lämnas särskilda föreskrifter rörande motorfordon vilka användes vid yrkesmässig försäljning av färsk fisk, som är styckad eller flådd. Om varorna inte är inneslutna i förpackning, som lämnar dem nödigt skydd mot förorening, fukt eller annan påverkan utifrån, får motorfordon användas vid försäljningen endast om det blivit godkänt av hälsovårdsnämnd. Fordonet skall i så fall vara försett med skåp eller lådor som skyddar varorna mot förorening. Vidare skall fordonet vara så inrättat, att varorna kan hållas i erforderlig grad avkylda. Fordonet skall också vara

försett med anordningar för handtvättning. Veterinärstyrelsen har att meddela närmare föreskrifter rörande sådant fordons utrustning och beskaffenhet.

I förevarande motioner yrkas att livsmedelsstadgans strängare bestämmelser i fråga om kringföringshandel skall tillämpas beträffande all färsk fisk och gälla även andra fordon än motorfordon. Motionärerna gör gällande att vid kringföringshandel med färsk fisk ännu här och var användes hästanspända fordon, liksom transportcyklar och dragkärror. De hygieniska förhållandena vid sådan handel är enligt motionärernas uppgifter ej tillfredsställande. Ej heller finns det, menar motionärerna, anledning att ställa mindre stränga krav ur hygienisk synpunkt beträffande sådana motorfordon som användes vid försäljning av annan fisk än styckad eller flädd.

Motionerna tillstyrkes av veterinärstyrelsen. Fiskeristyrelsen däremot avstyrker bifall och anför att kringföringshandeln med fisk på åtskilliga håll i landet ännu är av stor betydelse och att en skärpning av kraven skulle draga med sig betydande olägenheter. Med hänsyn härtill och då hälsovårdsnämnderna redan har möjlighet att ingripa i fall då de hygieniska förhållandena är otillfredsställande finner styrelsen tiden ännu inte mogen för en sådan reform som åsyftas i motionerna.

Såsom fiskeristyrelsen framhållit har kringföringshandeln med fisk ännu stor betydelse. Detta torde särskilt vara fallet på sådana platser där konsumenterna inte har bekväm tillgång till specialaffärer i branschen. En sådan reform som motionärerna föreslagit skulle visserligen vara ägnad att främja hygien. Den skulle emellertid sannolikt också medföra så betydande kostnadsökningar att en stor del av kringföringshandeln omöjliggjordes. En sådan utveckling skulle enligt utskottets mening vara otillfredsställande. I strävandena att öka hygien på det aktuella området bör man undvika åtgärder som skulle lända stora konsumentgrupper till förfång. De avvägningsfrågor som här uppkommer synes lämpligen böra övervägas inom den utredning som nyligen tillkallats för översyn av livsmedelslagstiftningen. Motionerna bör således överlämnas till utredningen.

Med hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 286 och II: 334, i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla att motionerna överlämnas till de för översyn av livsmedelslagstiftningen tillkallade sakkunniga; samt

B. att motionerna, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 november 1963

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson, herrar Lars Larsson, Nyman och Hübinette;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Odhe, fröken Sandell, herrar Wiklund i Stockholm, Wahrendorff*, Hamilton* och Carlsson i Göteborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.